

Deixem-ho rodó

La clàssica 'Ortotipografia' de Josep M. Pujol i Joan Solà continua sent el referent en l'edició de textos. Però la gent que escriu necessita una presentació més sintètica dels criteris gràfics, sobretot d'aquest recurs no gens fàcil que és la cursiva.

«Tu posaries 'tour' en cursiva?»,¹ li deia un escriptor a un altre. I la conversa podria ser real, perquè tots sabem coses com aquesta de la cursiva. En algun moment, mentre ens formàvem, ens van dir que les expressions en altres llengües es marquen així. El que no ens van dir és que n'hi havia moltes, de paraules d'aquestes. ¿Són totes tan foranes?

Dintre de la tipografia del text, els recursos que sovintegen més són les comes i l'esmentada cursiva —i a una certa distància la versaleta—. També fem servir la negreta, però més que res en els títols d'apartat, i aquest ja no és un recurs d'edició en sentit estricte. De vegades l'empenta tipogràfica dels autors arriba molt lluny, com passa en l'arqueologia, per posar un exemple amb la intenció de ser constructiu. Els arqueòlegs s'haurien de replantejar aquella màxima seva que diu que «el llatí es marca sempre» i que els empeny fins i tot a cursivitzar noms de lloc com Dianium (Dénia), també a les tapes dels llibres amb

títols compostos en majúscules, cosa que fa bastant mal d'ulls.

En uns termes més professionals, no ens podem pas queixar de les nostres obres de consulta, al contrari. Moltes llengües voldrien disposar com el català del *Manual d'estil* (de Josep M. Mestres i altres) i de l'*Ortotipografia* (de Josep M. Pujol i Joan Solà). I tot i així, la cursiva marcadora dels estrangerismes com 'tour' continua sense tenir una redacció que la faci assimilable pel comú de la gent que escriu. El *Manual d'estil* la redueix a una consigna de dues ratlles, mentre que l'*Ortotipografia* hi dedica set pàgines. Una exhaustivitat comprensible, aquesta, perquè al capdavant és el llibre que ens ha ensenyat a pensar en la tipografia del text.

Ens fan falta, doncs, dues o tres pàgines de l'estil de les que hi ha a les *New Hart's Rules* d'Oxford sota l'epígraf «Foreign words and phrases», que recollissin l'essència de les explicacions de Pujol i Solà. Podrien dir que s'escriu en rodona tota expressió d'un referent que ja no sigui percebut com a forà («no longer regarded as distinctively foreign», es llegeix a les NHR). Jo deixaria així, sense cap marca, 'top model', 'background', 'guacamole', 'tour',

© Del text i l'edició, Pere Farrando Vilanova i la Geltrú, octubre del 2010

Alguns drets reservats. Llicència Creative Commons: «Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya».

Dipòsit Legal: B-40811-2010

Pere Farrando és filòleg de formació i corrector de professió, i ensenya a l'Escola Eina de Disseny i Art.

1. Aquest article és una versió retocada i ampliada del text publicat al diari *El Punt* de Tarragona l'1 de juny del 2010, pàg. 33. Agraïxo a Carme Badia i Pere Saumell la seva paciència i els comentaris tan útils que m'han fet.

«Deixem-ho rodó»
Pere Farrando

‘flyer’ i ‘wasabi’ en tots els papers que no siguin articles de recerca. D’aquesta manera ens aniríem allunyant de la pràctica marcadora actual, que «es justifica com a sistema de defensa davant la pressió de les llengües estrangeres més poderoses», diu l’*Ortotipografia*.

Mentrestant, hauríem d’escampar una idea important entre els professionals de la llengua i de l’escriptura: la cursiva, un autèntic recurs de l’edició, no ens ajuda a fer que una paraula «ja sigui correcta» o si més no «tolerable». Perquè ‘tour’ i tots els altres estrangerismes ho són per si mateixos, de correctes.

Ja es veu que la qüestió és complexa. Al meu entendre, la cursiva hauria de resultar excepcional, perquè un text esquitxat de lletres inclinades pot resultar caòtic. El partit de la tipografia del text no es juga en la lliga de l’ortografia i els jugadors —ja ho deien Pujol i Solà al seu llibre— són tothom que escriu. Per descomptat, el reglament no ens l’ha de proporcionar l’Institut d’Estudis Catalans, perquè l’edició i la tipografia no són activitats que retin comptes a cap acadèmia. I finalment, tampoc correspon als correctors la funció de dogmatitzar sobre una matèria que beu sobretot de la tradició.

Ens fan falta, doncs, dues o tres pàgines de l’estil de les que hi ha a les «New Hart’s Rules» d’Oxford

També a Els articles de pE — preEdicio.com:

Josep M. Pujol:
«Disseny de producte per a la indústria del text»

Andreu Balius:
«Enric Crous-Vidal: un caràcter en tipografia»

Cyrus Highsmith:
«El quadratí: tres cares d’un sol espai»

Josep M. Pujol:
«Paraules i coses: cat. i esp. *pleca* ‘element de la composició tipogràfica’»